

Mizející krása - vymírání druhů v ČR pokračuje i v 21. století

Úbytek hmyzích druhů jako důsledek vývoje lesního hospodaření

Častým způsobem pěstování palivového dříví bylo v minulosti pařežinové hospodaření. Jedná se o tvar lesa, který vzniká z pařežových a kořenových výmladků. Sklízely se jen několik let staré výhonky, takže zpracování dřeva bylo méně namáhavé. Pařežiny vynikaly svojí pestrou strukturou vyhovující rozmanité škále druhů hmyzu. Díky častému sklizení se v pařežinách dařilo zejména druhům náročným na světlo, neboť nízké lesy zaručovaly v času i prostoru rozsáhlou nabídku světých fází lesa.

Kromě dřevní hmoty a dalších lesních produktů poskytoval les v historických dobách člověku též prostor pro pastvu hospodářských zvířat. Pastevní les poznáme třeba podle výskytu mohutných košatých stromů, které jsou dnes „utopeny“ v moři mladšího lesa. Jako výstavky, tedy vybrané stromy ponechané na lokalitě k dalšímu růstu, byly oblíbené zejména duby, ve vyšších polohách pak jedle a buky. Cílem bylo získat nejen kvalitní dřevo, ale i žaludy či bukvice jako krmivo pro dobytek. Takto vzniklé velké, osamocené rostoucí stromy, mají i dnes velkou estetickou hodnotu a rovněž se významně podílejí na udržování druhové rozmanitosti otevřených lesů.

ROHÁČ OBEČNÝ
(*Lucanus cervus*)

Je největší evropský brouk. Obývá doubravy a smíšené lesy, především v nížinách. Často bývá naleznán i v městských parcích a dubových alejích. Nejhojněji se vyskytuje na jihu Moravě, v dalších oblastech ČR je rozšířen ostrůvkovitě. Samci spolu bojují o přítel samiček pomocí mohutných kusadel. Roháč obecný je ohrožen především nevhodným lesním hospodařením. Druh potřebuje k vývoji rozsáhlé listnaté lesy s dostatkem starých stromů, pařezů a trouchnivějších kmenů.

Foto: Daniel Ryjčí

samička roháče

TESAŘÍK OBROVSKÝ
(*Cerambyx cerdo*)

Obývá zejména osluněné staré duby. Larvy vyhlodávají ve dřevě mohutné a už z dálky dobře patrné chodby. Dospělci jsou aktivní za soumraku a v noci. Na území ČR je tesařík obrovský vzácný a mizející druh, dnes poněkud hojnější pouze na omezených lokalitách v jižních Čechách a na jihu Moravě. V ostatních částech území ČR již většinou vyhynul nebo jsou nálezy velmi ojedinělé.

Foto: Daniel Ryjčí

PÁCHNÍK HNĚDÝ
(*Osmodermes fuscicornis*)

Páchník patří mezi vrubounovité brouky (čeleď: Scarabaeidae). Obývá dutiny starých stromů, při vyrušení vypouští sekret, který připomíná pach staré vydělané kůže.

Foto: Daniel Ryjčí

NOSOROŽÍK KAPUCÍNEK
(*Dryetes nasorornis*)

Nosorohřík se vyvíjí na hnilých kořenech stromů, v kompostech, na pilách v hromadách tlející kůry či pilin. Dříve býval hojný poblíž koželužen, kde obýval hromady třísla. Samci mají na hlavě nápadný roh. Nosorohřík je zařazen mezi chráněné živočichy a jeho početnost v přírodě klesá, přesto jej lze občas nalézt ve větším počtu, zejména tam, kde jsou vhodné podmínky pro vývoj larev.

Foto: George Chernickov

Moderní zemědělství je příčinou mizení mnoha druhů

Kvůli intenzivnímu zemědělství, spojenému s používáním umělých hnojiv a pesticidů, došlo od 50. let minulého století k výraznému ochuzení naší fauny. Zmizelo množství dříve běžných druhů rostlin i živočichů. Velmi citlivě reagují na změny v krajině především denní motýli. Každý desátý druh už u nás vyhynul, polovina z těch přezívajících patří mezi ohrožené druhy.

MARTINÁČ HRUŠŇOVÝ
(*Saturnia pyra*)

Jedná se o největšího evropského motýla. Jeho housenky se živí listím ovocných stromů, dospělý motýl létá za soumraku od konce března do srpna. Nejčastěji se s ním můžeme setkat na jihu Moravě, zejména v okolí Pavlovských vrchů. Dříve byl hojnější, v některých oblastech byl dokonce považován za škůdce ovocných stromů. Dnes se martináč hrušňový vyskytuje spíše vzácně zejména kvůli intenzifikaci zemědělství.

Foto: Didier Descouens, Museum de Toulouse

ZLATĚNKY
(*Chrysoidea*)

Zlatěnky jsou drobní, kovově zbarvení příbuzní včel a vos. Zástupci této skupiny jsou hnízdní paraziti a parazitoidy blanokřídlých a to především kutilek, jízlívek, včel a pilatek. Rozdíl mezi parazitoidem a parazitem spočívá v tom, že první jmenovaný svého hostitele nakonec zabije. Parazit naproti tomu z hostitele získává živiny, škodí mu, ale nezabije ho. S úbytkem hostitelů zejména vlivem masivního používání pesticidů v zemědělství výrazně ubylo i zlatěnek a setkání s nimi je dnes vzácností.

Foto: Pavel Kratochvíl

PLOSKOROH PESTRÝ
(*Libellodes macaronius*)

Ploskoroh je příbuzný mravkolů, ale na rozdíl od nich má pestře zbarvená křídla. Jedná se o druh obývající otevřená, stepní stanoviště. S omezením pastevního hospodaření a následným zarůstáním lokalit se populace tohoto druhu v ČR výrazně zmenšila.

Foto: Jiri Procházka

JASOŇ ČERVENOOKÝ
(*Tibicina haematodes*)

Tento krásný horský symbol ochrany přírody u nás vymřel ve 30. letech 20. století. Dnes jasoň přežívá v okolí Štramberka, kam byl zpětně vysazen. Tento nápadný a snadno poznatelný druh motýla obývá skály, skalní droliny a lesostepi s dostatečným výskytem živné rostliny - rozchodníku. Na většině míst dřívějšího výskytu by dnes neměl žádnou šanci na přežití, protože zde nejsou květnaté louky a holé skály, ale hustý les nebo strojově posečené louky.

Foto: Heisterbach

CIKÁDA VINIČNÁ
(*Tibicina haematodes*)

Patří mezi kriticky ohrožené druhy. Uprřednostňuje oblasti s vinohrady, výslunné stráně, paseky a lesostepi. V ČR se vyskytuje už jen na jedné lokalitě nedaleko Arčlebova.

Foto: Wikipedia